

Preek over Johannes 1,19-28 (Advent): Het getuigenis van Johannes de Doper.

Voorzang: Psalm 130, 3 en 4

Votum en Groet

Zingen: Gezang 193 (Zingende Gezegend; mel. Psalm 61)

Leefregel

Zingen: Opwekking 59 (Mogen de woorden van mijn mond...)

Gebed bij de opening van het Woord

Praatje met de kinderen

Zingen: Kinderlied 87 (Advent is dromen...)

Schriftlezingen: Maleachi 3,19-24 en Marcus 1,1-8

Zingen: Gezang 46, 1. 5 en 7

Verkondiging van Johannes 1,19-24

Zingen: Gezang 125 (beurtzang)

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Gezang 122

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Wij vieren a.s. donderdag de komst van onze Heer.

Maar als het goed is, is dat geen kwestie van één of twee dagen.

Nee, Hij heeft ons leven voorgoed gestempeld.

Hij heeft ons in beslag genomen voor zijn doelen.

Daarom noemen wij ons zelf graag christen of christelijk.

Daarmee onderscheiden we ons van niet-christenen.

Wij zijn christenen omdat we bij Jezus Christus horen.

Zelfs allerlei instellingen en organisaties noemen we christelijk.

Christelijke scholen en christelijke politieke partijen.

Christelijke kranten en omroepverenigingen.

Christelijke tehuizen en inrichtingen.

Daarmee willen we duidelijk maken, dat ook zulke scholen, partijen, media enz. iets met Christus te maken hebben.

Maar zijn christenen beter dan andere mensen?

Zijn christelijke organisaties beter dan andere organisaties?

Weten wij de dingen beter dan anderen?

Kunnen wij de dingen beter dan anderen?

Zijn christenen een soort van supermensen?

Is de wereld met ons beter af dan met anderen?

Zo hebben christenen zeker wel gedacht.

Maar de kerk van Christus is op haar best als ze niet zichzelf op de borst slaat.

Als ze niet op zichzelf wijst als naar de instantie waar de wereld heil bij vindt.

Nee, ze is op haar best als ze van zichzelf afwijst naar haar Heer Jezus Christus.

Zoals Johannes de Doper deed.

Het gaat in deze geschiedenis over het getuigenis van Johannes.

Zijn getuigenis over Jezus.

Het is een getuigenis, dat nog volop actueel is.

Het maakt ons duidelijk wat een christelijk getuigenis inhoudt.

Dat is ook de boodschap van vanmorgen.

Een christelijk getuigenis is n.l. een volledig afwijzen van jezelf.

En een hardnekkig heen wijzen naar Christus.

We willen zo het getuigenis van Johannes de Doper wat nader bezien.

Alle evangelieverhalen beginnen met Johannes de Doper.

De Doper is a.h.w. de drempel van elk evangelie.

In Markus is hij het signaal van de komst van Gods Koninkrijk in Jezus Christus.

En Mattheus en Lucas beginnen wel met de geboorteverhalen.

Maar voordat het eigenlijke evangelie begint, maken ook zij melding van de Doper.

Ook Johannes beseft dat je voor een goed begrip van de Christus niet om de Doper heen kunt.

Dat ze niet langer aan de Doper voorbij kunnen gaan, is zo na verloop van tijd ook doorgedrongen tot de leiders van het Joodse volk in Jeruzalem.

Ze kunnen er hun ogen niet meer voor sluiten dat rondom die prediker aan de Jordaan een hele beweging is ontstaan.

Wat houdt het allemaal in?

Wat voor verwachtingen worden er door die man gewekt?

Kan het ook schadelijke gevolgen hebben voor het volk?

Het wordt tijd dat de hoge heren in Jeruzalem,
het geestelijk centrum van het Joodse volk,
eens poolshoogte gaan nemen in de provincie.
Want weet je, het gewone volk laat zich zo gemakkelijk op sleeptouw nemen.
Maar dat moet toch wel in goede banen worden geleid.

Johannes brengt zijn optreden in verband met de komst van de Messias.
Daar werd destijds door velen naar uitgekeken.
Maar dan vooral als een leider van politieke betekenis.
Kijk, dat kan gevaarlijk worden.
Dat kan politieke consequenties hebben.
De gemoederen zijn gauw verhit.
En het is toch zeker hun taak het volk te behoeden tegen de schadelijke effecten van het optreden van een of andere fanatiekeling.

Dus vertrekt een afvaardiging van Jeruzalem naar de Jordaan.
Gewapend met al hun kennis van de officiële kerkleer.
Ze willen proberen Johannes een plaatsje te geven in hun denkwereld.
In hun theologisch systeem.
Ze willen proberen deze figuur een naam te geven.
Ze willen duidelijkheid.

Wie bent u? vragen ze Johannes.
We moeten deze vraag horen als een aanklacht.
Wie ben je, dat je zo durft optreden als je doet, dat je de dingen zegt, die je zegt?
Wie ben je eigenlijk?

Ze proberen de Doper een verklaring af te dwingen.
En die verklaring gaat straks meer naar Jeruzalem.
Daar zal ze het Sanhedrin, zeg maar het Joodse parlement, moeten dienen.
Dat Sanhedrin kan dan positie bepalen t.o.v. Johannes.

Wie bent u?
U moet die vraag horen als de officiële vraag van het bevoegde gezag in het verhoor voor de rechtbank.
In dat kader staat dit gesprek tussen Johannes en de afgevaardigden uit Jeruzalem.
Johannes moet zich maar eens legitimeren.
Hij moet laten zien of hij wel de goede papieren heeft.

Dat officiële karakter hoorde de evangelist ook in het antwoord van Johannes.
Hij noemt het antwoord van de Doper met nadruk een publieke belijdenis.
Hij spreekt maar niet een persoonlijke gedachte uit.
Nee, als officiële vertegenwoordiger van God legt hij tegenover de officiële vertegenwoordigers van het volk van God een officiële verklaring af.
Dit is het getuigenis van Johannes - zo begint onze tekst.

Getuigenis heeft hier de betekenis van een bindende uitspraak.
Een beslissend getuigenis, dat de ware feiten in het juiste licht stelt.
Zoals een getuigenis voor de rechtbank dat behoort te doen.
In vs. 28 wordt Betanië wordt als de plaats, waar dit getuigenis is afgelegd.
Dat wordt a.h.w. officieel in het protocol vastgelegd.

Wie bent u eigenlijk?
Ja, dat is een vraag in een verhoor.
Een vraag als een aanklacht.

Deze vraag kan ons niet onbekend zijn, gemeente.
Die vraag kan ook ons als kerk, als christenen worden gesteld.
Wie zijn jullie eigenlijk?
Met welk gezag, welke volmacht spreken jullie?
Waar halen jullie de pretentie vandaan te weten, waar het heil te vinden is?
Hoe durven jullie te zeggen, dat je de waarheid kent?

Wanneer wij ons echt als christenen gedragen en spreken, roept dat irritatie op.
Immers, wij beroepen ons op bepaalde normen voor het menselijk leven.
Normen die niet uit de mens zelf zijn opgekomen, maar boven de mens staan.
En naar onze overtuiging zouden ook niet-christenen zich daaraan moeten houden.
Maar dat wekt duidelijk weerstand op.
De EO en de CU krijgen nogal eens hatelijke reacties te horen.
Dat heeft vaak hiermee te maken.
Hoe durven die christenen het wagen zich zo buiten de orde te stellen?
Hoe durven ze anderen zo te betuttelen en de wet voor te schrijven?

Ja, zijn wij ook niet vreselijk pretentius?
Wie zijn wij eigenlijk, dat wij menen op allerlei terreinen de waarheid te kennen?

Welnu, zo'n vraag kan alleen worden beantwoord in de vorm van een belijdenis.
Een publiek getuigenis.
Zoals Johannes gaf aan de afgevaardigden van het Sanhedrin.

Ja, Johannes' getuigenis is een belijdenis.
Het is een getuigenis waar hij helemaal achter staat.
Getuigen is ook altijd belijden.
Je kunt alleen van de waarheid getuigen als je je daarbij betrokken weet.
Je kunt alleen van Christus getuigen als je innerlijk met Hem verbonden bent.

Wat is nu de inhoud van Johannes' getuigenis?
Die inhoud wordt voor een groot deel bepaald door de vraag, die men hem stelt.
Wie ben jij?
Die vraag verradert aandacht voor de persoon van de Doper.

Maar opvallend is hoe Johannes continu die aandacht van zichzelf af wil leiden.

Allereerst ontkent hij nadrukkelijk, dat hij de messias is.
Nou, dat was hem ook helemaal niet gevraagd, zou je zeggen.
Ja maar, Johannes weet, dat er wel door de mensen zo over hem gedacht wordt.
Hij weet ook dat ze daar weten dat er zo over hem gedacht wordt.
Dat ze daarom erg benieuwd zijn hoe Johannes over zichzelf denkt.
Maar dit moet duidelijk zijn: hij is de messias niét!

In de vraag van de deputatie van het Sanhedrin lag voor de Doper een verzoeking.
De verzoeking n.l. om het kleed aan te trekken, dat hem door anderen is voorgehouden.
Het was een aantrekkelijk kleed.
Immers de hoofdrol in het Goddelijk verlossingsdrama.
Maar de Doper wijst dit af.
O nee, de messias is hij niet.
Laten ze dat vooral niet denken.

Maar ook eerste klas bijrollen wijst hij af.
Elia, de profeet, die in een wagen met vurige paarden ten hemel was gevaren –
in grote kringen van het volk werd zijn wederkomst verwacht.
Als een voorteken van de komst van de Messias.

Deze verwachting was geïnspireerd door de profetie van Maleachi. 1
En als de mensen de Doper zien met zijn kameelharen mantel en zijn leren gordel,
de profetendracht waaraan destijds Elia te herkennen was,
dan is het geen wonder, dat ze deze verwachting met hem in verband brengen.
Maar Johannes ontkent ook dat hij Elia is.

Eerlijk gezegd is deze ontkenning wel verrassend.
Want de engel Gabriël had bij de aankondiging van Johannes' geboorte toch uitdrukkelijk deze profetie van Maleachi op hem toegepast?
En ook Jezus heeft later toch van Johannes gezegd:
Indien jullie het willen aanvaarden, hij is Elia die komen zou (Matth. 11,14).
Hoe is het één met het ander te rijmen?
Waarom ontkent de Doper zelf zo nadrukkelijk, dat hij Elia is?

Ja kijk, er zijn nu eenmaal dingen die je van jezelf niet zegt.
Bovendien, het is Johannes' taak niet van zichzelf te getuigen.
Dat leidt n.l. alleen maar af van zijn getuigenis van de Ander.
Hij matigt zich niets aan wat de aandacht op hem vestigt.
Want dat gaat ten koste van aandacht voor zijn Zénder.

Johannes gedraagt zich nederig.
Ondanks het belang van zijn werkzaamheid dringt hij zichzelf niet op de voorgrond.
Maar juist daaruit blijkt de echtheid van zijn zending.
Hij dient zichzelf niet als Elia áán 2
Juist daarom kan Jezus hem toch zien als de vervulling van de profetie.

Verder gaat het kruisverhoor.
De laatste op het lijstje van de geleerde heren is de profeet.
Niet zomaar een profeet, maar dé profeet!
Vlak voor zijn sterven had Mozes daarover gesproken. 3
Over een profeet uit het midden van de Israëlieten, zoals hij zelf was.
Die de HEERE God verwekken zou en naar wie het volk zou luisteren (Deut. 18,15).

In de tijd van Jezus keken velen naar die profeet uit.
Dat hij met goddelijke wondermacht Israël zou bevrijden.
Zoals Mozes Israël uit Egypte had geleid.
Ook die profeet was dus een figuur met duidelijk messiaanse trekken.
Is Johannes dan misschien de profeet?

Néé, zegt de Doper.
U moet er eens op letten, hoe zijn antwoorden steeds korter worden.
Hij wordt duidelijk kriegel van al dat vragen naar zijn persoon.
Alsof zijn persoon er wat toe doet.

4

Maar wat moeten de geachte afgevaardigden dán aan hun opdrachtgevers melden?
Ze kunnen toch niet met drie doorgestreepte titels aankomen?
Ze kunnen hun proces-verbaal toch niet vullen met drie ontkenningen?
Dan moet de Doper zelf maar zeggen wie hij is.

Kennelijk hebben ze geen persoonlijke interesse hebben in het werk van Johannes. Ze willen alleen iets op papier hebben t.b.v. hun opdrachtgevers.

En dan komt Johannes met een woord van de profeet Jesaja:
Ik ben de stem van één die roept in de woestijn: maakt recht de weg van de Heer.
Met dit woord geeft Johannes de commissie van onderzoek opnieuw te kennen:
Uw aandacht voor mij is volkomen misplaatst.
Ik ben niet de centrale figuur.
Het gaat om de Ander.
Ik ben niet degene op wie Gods volk wacht.
Ik ben niet de Redder der wereld.
Ik ben het antwoord niet op uw levensvragen.
Ik ben niet de oplossing van uw problemen.
Ik geef geen zin aan het bestaan.
Ik maak niet heel, wat is gebroken.
Ik kan niet bevrijden van zonde.
Ik kan geen schuld van anderen op mij nemen.

5

Jazeker, ik doop met water.
Dat doe ik.
En die doop geeft de overgang aan naar het Koninkrijk van God.
Daar doe ik niets van af.
Maar wat zal ik dopen als die Ander er niet zou zijn?
Wat maken jullie je toch druk om mij?
Ik ben niet belangrijk.
Ik ben alleen maar een stem, een heraut die de komst van de Koning aankondigt.

Maar om die Koning draait het natuurlijk.
Niet om mij.
Hij komt achter mij aan.
Ja, Hij is er al.
Hij staat al in uw midden.
Met hem staat of valt heel mijn doop.

Mensen, kijk toch niet zo naar mij.
Want wie ben ik?
Ik ben nog te gering voor de onbelangrijkste slavendienst aan de Koning.
Ik ben niet meer dan een wegwijzer, een verkeersbord.
En wegwijzers worden toch niet geplaatst om daar bij neer te strijken.
Alsof het doel daar bereikt is.
Nee, zij sturen de mensen dóór en wijzen van zichzelf af.

6

Johannes geeft hier aan alle christenen een heilzame les.
Hij trekt duidelijk en klaar een scherpe grens tussen de getuige en Christus zelf.
En een getuige, die deze grens niet in de gaten houdt, verzwakt zijn getuigenis.
Die bewijst zijn Heer geen dienst.
Dat is iets wat de kerk en elke christelijke organisatie zich bewust moet zijn.
Wij zijn de Christus niet.
Wie het heil bij ons zoekt is aan het verkeerde adres.
Wij kunnen alleen maar doorverwijzen.
Een hogere pretentie mogen wij als christenen niet hebben.

Ik denk aan de drukkende problemen van onze dagen:
- het vraagstuk van oorlog en vrede,
- de vragen van wetenschap en techniek,

- de economische problemen,
- het probleem van de kloof tussen armen en rijken,
- de milieuproblemen,
- het probleem van de toenemende criminaliteit

Wie weet de oplossing?

De ene voorgestelde maatregel heeft die bezwaren en een andere kan daarom niet.

En aan elke voorziening die getroffen wordt kleven weer onvermijdelijk bezwaren.

Onze wetten en oplossingen blijken altijd lapwerk.

Volmaakt is het nooit.

En het grootste struikelblok is de gesteldheid van het menselijk hart, dat altijd geneigd is zichzelf te handhaven.

Maar, zou je kunnen zeggen, is hier dan niet duidelijk een taak voor de kerk?

Of voor de christelijke politiek en christelijke media, enz.?

Ja, dat is ook zo.

Vanuit onze kennis van Christus is zeker een levensstijl te ontwerpen, die heilzaam en genezend is.

We kunnen tekenen oprichten van het Rijk, dat in Christus begonnen is.

De Doper zelf heeft duidelijke aanzetten gegeven.

Maar wat de kerk en alle christelijke instellingen zich steeds voor ogen moeten houden is: Wij zijn de Christus niét!

Wij maken niet heel wat gebroken is.

Wij kunnen niet van zonde bevrijden.

Wij kunnen het Rijk van God hier op aarde niet stichten.

Wij kunnen de maatschappelijke verhoudingen niet verbeteren.

Wij kunnen de woestijn van het leven niet omtoveren in een land van melk en honing.

Het enige wat we in die woestijn kunnen doen is roepen.

Getuigen dat Christus komt.

Tekenen oprichten die naar de toekomst wijzen.

Het enige dat we als christenen kunnen doen is van onszelf afwijzen naar de Christus, die al onder ons aan het werk is.

Want wij stellen teleur.

Wij schieten hopeloos tekort.

Daarom, liefst zo weinig mogelijk aandacht voor de kerk en voor alle christelijkheid.

Laten we echte getuigen zijn en van onszelf afwijzen.

Want zelf hebben we de wereld niets te bieden.

We zijn niet meer dan bedelaars.

Bedelaars, die andere bedelaars kunnen vertellen waar eten te krijgen is.

Tot Christus brengen - dat is de taak voor heel de kerk.

Maar dat moeten we dan ook doen!

AMEN.

21-12-2008